

BİBLİYOGRAFYA :

Mevhûb b. Ahmed el-Cevâlikî, *el-Mu'arreb* (nşr. E. Sachau), Leipzig 1867, neşredenin girişi, s. 1-70; a.e. (nşr. Ahmed Muhammed Şâkir), Kahire 1389/1969, neşredenin girişi, s. 1-48; a.e. (nşr. F. Abdürrahîm), Dımaşk 1410/1990, neşredenin girişi, s. 5-88; Kemâleddin el-Enbârî, *Nüzhetü'l-elibbâ'* (nşr. M. Ebû'l-Fazl İbrâhîm), Kahire 1386/1967; *Keşfü'z-zunûn*, II, 1839; Brockelmann, *GAL*, I, 332; *Suppl.*, I, 492; Abdülmün'im Ahmed et-Tikrîti, *Ebû Mansûr el-Cevâlikî ve âşâruhû fi'l-luğa*, Bağdad 1400/1979, s. 69, 123, 127-128, 130-132, 184-186; Ömer Ferruh, *Târîhu'l-edeb*, III, 282; Ahmed eş-Şerkâvî İkbâl, *Mu'cemü'l-me'âcim*, Beyrut 1407/1987, s. 64-65; Sâlihiyye, *el-Mu'cemü's-şâmil*, II, 87; W. Spitta, "Die Lücken in Çavâliqi's Mu'arrab", *ZDMG*, XXXIII (1879), s. 208-224; Selâhaddin ez-Za'belâvî, "Kitâbü Hâşiyeti İbn Berrî 'ale'l-Mu'arreb", *et-Türâşu'l-'Arabi*, sy. 22, Dımaşk 1406/1986, s. 232-240.

HÜSEYİN ELMALI

MUÂSARA

(المعاصرة)

İki râvinin

aynı zaman dilimi içinde

yaşamaları anlamında hadis terimi.

Hadis terimi olarak görüştükleri kesinlikle bilinmeyen, fakat karşılaşmaları ve birbirlerinden hadis almaları mümkün olan iki râvinin aynı zaman diliminde yaşamalarını ifade eder.

Muâsara kelimesi ilk defa III. (IX.) yüzyılın başlarında, hadis kabul şartlarının yoğun şekilde tartışıldığı bir dönemde muan'an hadisin senedinin muttasıl olup olmayacağı konusu üzerinde durulurken Müslim tarafından kullanılmıştır. Müslim'e göre güvenilir bir râvi kendisi gibi güvenilir bir başka râviden "an" lafzı ile hadis rivayet etmiş ve ikisi aynı zaman dilimi içinde yaşamışsa birinin diğeriyle karşılaşmış ondan hadis duymuş olması mümkündür. İkisinin bir araya gelmesine dair herhangi bir haber bulunmasa da bu şekilde nakledilen rivayet muttasıl kabul edilir ve delil olarak kullanılması gerekir. Ancak râvinin kendisinden rivayette bulunduğu kişiyle karşılaşmadığına veya ondan hiçbir hadis almadığını gösteren açık bir delil varsa bu durumda muâsara iki râvinin birbirleriyle görüştüğünü (mülâkat) ifade etmez (Müslim, "Muḳaddime", 6).

Müslim'e bu değerlendirmesinden dolayı itiraz edilmiş ve aynı zaman dilimi içinde yaşayan râvilerin birbirinden hadis nakletmelerinin mutlak surette görülmüş oldukları anlamına gelmeyeceği belirtilmiştir. Nitekim Hz. Peygamber'le ay-

nı dönemde yaşamalarına rağmen kendisiyle görüşmediklerinden dolayı muhadramların naklettikleri hadisler merfû kabul edilmemiştir. Bunun yanında çağdaşı olup görüştüğü ve hadis aldığı bir şeyhten duymadığı bir hadisi nakledenlerle (tedlîs) çağdaşı olduğu halde hadis duymadığı bir şeyhten duymuş gibi rivayet eden râviler (mürsel-i hafî) bulunmaktadır. Bu sebeple tedlîsin tarifinde yalnız muâsara ile yetinenlere karşı çıkılmış ve rivayette muâsaranın değil mülâkatın şart koşulması gerektiği ileri sürülmüş, mürsel-i hafî zayıf hadis çeşitlerinden sayılarak reddedilmiştir.

Usul kitaplarında müstakil başlık altında zikredilmeyen muâsara, daha çok Buhârî ve Müslim'in hadis kabul şartları ve iki *Şahîh*'ten hangisinin daha üstün olduğu söz konusu edilirken ele alınmıştır. Buhârî, birbirinden nakilde bulunan râvilerin hayatta en az bir defa karşılaşmış olmalarını (mülâkat) şart koşmuş olup bu durum *Şahîh-i Buhârî'nin Şahîh-i Müslim*'den üstün sayıldığına dair bir gerekçe olarak gösterilmiştir (İbn Hacer el-Askalânî, s. 59-60).

BİBLİYOGRAFYA :

Müslim, "Muḳaddime", 6; İbn Hacer el-Askalânî, *Nüzhetü'n-nazar fi tavâzihi Nuḫbeti'l-fiker* (nşr. Nüreddin İtr), Dımaşk 1413/1992, s. 59-60; Süyûtî, *Tedribü'r-râvî* (nşr. Abdülvehhâb Abdüllatîf), Beyrut 1399/1979, I, 215-216, 224; Ahmed Muhammed Şâkir, *el-Bâ'ışu'l-ḥaşiş*, Kahire 1377/1958, s. 52; *Tecrid Tercemesi*, Muḳaddime, I, 151-153; Nüreddin İtr, *Menhecû'n-naḳd fi 'ulûmi'l-ḥadiş*, Dımaşk 1401/1981, s. 350-353; Hâlid Mansûr Abdullah ed-Düveys, *Mevkûfû'l-İmâmeyn el-Buhârî ve Müslim min iştirâi'l-lukya ve's-senâ' fi's-senedi'l-mu'an'an beyne'l-müte'âşirîn*, Riyad 1417/1997, s. 317 vd.; Şerîf Hâtîm b. Ârif el-Avnî, *el-Mürselü'l-ḥafî ve alâkatühû bi't-tedlîs*, Riyad 1418/1997, I, 43 vd.

MEHMET EFENDİOĞLU

MUASKER

(المعسكر)

Cezayir'in kuzeybatısında tarihî bir şehir.

Başşehir Cezayir'in 360 km. güneybatısında yer alan Benîşükrân dağlarının güney yamacındaki Vâdîtücîmân'da (Tüdmân) deniz seviyesinden 585 m. yükseklikte kurulmuştur. Tesis tarihinden itibaren genellikle ordugâh olarak kullanıldığı için Muasker diye adlandırılan şehre XIV. yüzyılda Fransızlar Mascara adını vermişlerdir.

Eski bir Berberî şehri olan Muasker'in tarihi antik dönemlere kadar gitmektedir. Ebû Ubeyd el-Bekrî'ye göre ahali Rüstemiler zamanında Tâhert'ten gelmiştir. Şerîf el-İdrîsî, Muasker'i suyu ve meyvesi bol büyük bir kent olarak tarif etmektedir. Hasan el-Vezzân (Afrikalı Leon) XVI. yüzyılda Muasker'in tahıl, yünlü kumaş ve binek hayvanları için koşum takımlarının satıldığı önemli bir yerleşim merkezi olduğunu, Benî Râşid tarafından yönetildiği dönemde her yıl Tilimsân hazinesine büyük ölçüde gelir sağladığını söyler.

Muvahhidler'in bir kale inşa etmesinin ardından Muasker'in önemi giderek artmaya başladı. Tilimsân'da hüküm süren Abdülvâdîler (Zeyânîler) döneminde şehre bir vali tayin edildi ve askerler için kışla yapıldı. XVI. yüzyılda Osmanlılar'ın Kuzey Afrika'da ve Akdeniz'de İspanya ile mücadelesi sırasında Abdülvâdîler'in idaresindeki Muasker'in önemi daha da arttı. Cezayir Osmanlı idaresine geçtikten sonra bölge idarî bakımdan garp, şark, cenup ve merkez adlı dört sancağa ayrılınca Muasker 971 (1563-64) yılında Garp Beyliği sınırları içine alındı ve bir garnizon kuruldu. XVIII. yüzyılın başında Mustafa b. Yûsuf devrinde beyliğin merkezi Mâzûne'den Muasker'e taşındı. Mustafa Bey, bu döneme kadar şehir görünümünde olmayan Muasker'in gerçek kurucusu kabul edilmektedir.

Osman Bey'in Garp beyliği zamanında (1747-1760) Muasker çevresindeki kabileler itaat altına alındı. 1191'de (1777) ölen Garp beyinin yerine oğlu Mehmed'in geçmesi gerekirken Mustafa Bey tayin edildi. Bölgede etkisini arttıran Derkâviyye tarikatının Vehrân civarındaki şeyhi Abdülkâdir b. Şerîf çıkardığı isyan neticesinde Muasker'i ele geçirdi. Vehrân tarafına çekilen Mustafa Bey, buradan topladığı askerlerle 1194'te (1780) Muasker'i kurtarmak için sefer düzenledi. Onun yolda ölmesi üzerine yerine Mehmed el-Kebîr eş-Şeyh getirildi. 1780-1797 yılları arasında Garp beyliği yapan Mehmed el-Kebîr, Haşem ve Ağvât kabileleri arasında Osmanlı idaresini yerleştirdi. Onun zamanında Muasker'de cami ve medreseler, su kemeri, çeşme ve idarî binalar inşa edildi; şehir bir ilim ve kültür merkezi haline geldi. Mehmed el-Kebîr, caminin su ihtiyacını karşılamak için yaptırdığı on altı havuza kanallarla su getirtti. Ayrıca yaptırdığı medrese bünyesinde bir kütüphane kurarak ülkenin çeşitli bölgelerinden değerli vazma eserleri buraya toplattı.